

Ξεκίνημα

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΈΚΔΟΣΗ

8

Έκπολιτιστικός Όμιλος Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης

ΞΕΚΙΝΗΜΑ,,

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΙ' ΕΠΙ-
ΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙ-
ΣΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ (Ε.Ο.Π.)

Διευθύνεται από συνταχτική επιτροπή
Ἀρχιουιντάχτης: Μ. Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ

Συνεργασίες, βιβλία κ. τ. λ. να στέλ-
νονται προσωρινά στὸν «Ὄϊκο Φοιτητῶν»
Ἀρριανῶ 5 ἢ στὴ «Φοιτητικὴ Λέσχη»
Στρατηγῶ Καλλάρη 3 γιὰ τὸ περιοδικὸ
"ΞΕΚΙΝΗΜΑ..."

Τιμὴ φύλλου Δρχ. 400.000

Χρόνος Α'— 15 τοῦ Ἰουλίου 1944 — Τεύχος 8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΠΑΛΑΜΑ	Ἀπὸ τὰ «Παρακαίρα» (ποίημα)
Ο. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ	Ἡ Λαϊκὴ Κατοικία (μελέτη)
Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΝΗ	Βιταμίνες (ἄρθρο)
Κ. ΚΙΤΣΙΚΗ	Ἀπὸ τὸ λόγο του πρὸς τοὺς πουδα- στῆς τοῦ Πολιτεχνείου
Κ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	Ἐκποσία—Φεματίωση (μελέτη)
ΑΓ. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ	Ἡ ἐπέκταση τῆς δημοτικῆς στῆς ἐλι- σιτῆμες (μελέτη)
Α. ΜΙΣΙΡΑΪΟΓΛΟΥ	Σὲ μιὰ Τσιγγάνα (ποίημα)

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Τιμητικὲς προσφορῆς—Σχόλια—Ν. ΤΣΑΡΑ—Κ.
ΚΥΡΟΥ: Γράμματα στὸ «Ξεκίνημα»—ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Τὸ
Λύκειο Ἑλληνίδων—Κ. ΚΟΚΟΒΙΝΗ: Ἡ κίνηση τοῦ Ὑγειον.
Τμήματος—ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ζωὴ καὶ κίνηση τῆς ΦΕΑ.—
Ἀλληλογραφία.

ΧΡΟΝΟΣ Α'

15 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ 1944

ΤΕΥΧΟΣ 8

ΑΠ' ΤΑ "ΠΑΡΑΚΑΙΡΑ,,

4

Χαρά, Νιότ' οἱ ἄγγελοί σου
ἄ! τοῦ κάκου καὶ οἱ δυό!
Τ' ἀνθισμένο ἄκορμί σου
πάει νὰ γίνη στοιχειό.

Ἄ! τοῦ κάκου χορευεῖς
τοῦ Ἀπριλιοῦ τὸ χορό!
Μ' ἓνα μέγα παλεύεις
βάρος θεῖο ξαφνικό

Καὶ σὲ γέρνει στὸ χῶμα
καὶ τὰ δένει κοντὰ
τῆς ἀρρώστιας τὸ στρώμα
τὰ γλαυκά σου φτερά.

Μὰ τοῦ κάκου καὶ ἡ μοῖρα
γιὰ νὰ σκύψης, λυσσᾶ.
Πνέμα ἔξοδ' γῆς τὴ λύρα
στῆς κορφῆς. Ὁσαννά!

Η ΛΑΪΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Θα προσπαθήσω να σας περιγράψω σε τι κατάσταση βρίσκεται σήμερα μιὰ συνηθισμένη λαϊκή κατοικία:

Αποτελείται και αυτό είναι σχεδόν κανόνας για την Ελλάδα, από ένα μόνο δωμάτιο για την οικογένεια, που συνήθως βλέπει σε αβλή, κι αυτό σχεδόν πάντοτε είναι υγρό και σκοτεινό, πόρτες και παράθυρα δεν κλείνουν καλά και η στέγη στάζει νερό, όταν βρέχει. Θέρμανση κι ευκολίες για το μαγειρέμα δεν υπάρχουν. Το αποχωρητήριο, που είναι συνήθως κοινό μαζί με άλλες οικογένειες, είναι σε αξιοθρήνητη κατάσταση, επειδή λείπουν οι απαραίτητες υδραυλικές εγκαταστάσεις. Τα τζάμια είναι σπασμένα ή λείπουν και στη θέση τους υπάρχουν κάτι χαρτόνια ή άλλα πρόχειρα υλικά.

Και τώρα ερχεται το ερώτημα.

Πώς είναι δυνατόν ο άνθρωπος του λαού να αγαπήσει το σπίτι του;

Πώς είναι δυνατόν να μην πάη στην ταβέρνα ή κάπου άλλου, όπου θα καταθέσει ένα μεγάλο μέρος και πολλές φορές όλο το μεροκάματό του;

Το στενόχωρο και άφωτιστο, δωμάτιο, πώς είναι δυνατόν να μη γίνη έστια ανάπτυξης διαφόρων ασθενειών και κυρίως της φυματίωσης;

Βλέπουμε εδώ μιὰ μεγάλη αιτία της καταστροφής της σωματικής και ψυχικής υγείας του Έλληνα των κατωτέρων κοινωνικών τάξεων, και όταν συμπληρωθή η καταστροφή αυτή πώς είναι δυνατόν να διατηρηθή και να αναπτυχθή η σωματική και η ψυχική υγεία του κοινωνικού συνόλου, όταν ένα μεγάλο μέρος, το μεγαλύτερο του όλου κοινωνικού σώματος, πάσχει;

Και είναι ολοφάνερο ότι: όταν η μόλυνση σωμάτων και ψυχών βρίσκεται ελεύθερο πεδίο δράσης στα κατώτερα λαϊκά στρώματα θα μεταδοθή η μόλυνση αυτή παντού, θα μεγαλώση και θα δυναμώση σε τόσο μεγάλο βαθμό, που θα ακολουθήση το γράμμα όλο το κοινωνικό σύνολο.

Η άθλια κατάσταση των λαϊκών κα-

τοικιών συντελεί πολύ στην ανάπτυξη και τη διάδοση της φυματίωσης. Όπως είναι σε όλους γνωστό οι ακτίνες του ήλιου σκοτώνουν τα μικρόβια της φυματίωσης μέσα σε λίγες ώρες, ενώ στα σκοτεινά και πυκνοκατοικημένα δωμάτια που δεν τα βλέπει καθόλου ο ήλιος, τα μικρόβια της φυματίωσης βρίσκουν καλό έδαφος για να αναπτυχθούν και να πολλαπλασιασθούν. Στατιστικά στην Αγγλία αποδεικνύουν ότι σε συνοικίες που έχουν τις 35 ο)ο των κατοικιών πυκνοκατοικημένες, οι θάνατοι από φυματίωση είναι περισσότεροι από το διπλάσιο από τις συνοικίες που έχουν 10 ο)ο κατοικίες, πυκνοκατοικημένες. Από μιὰ έρευνα που έγινε στο Παρίσι σε σπίτια υγρά και ακάθαρτα που έβλεπαν σε στενές αβλές βγήκε ότι μέσα σε 11 χρόνια 4500 σπίτια είχαν 6 θανάτους από φυματίωση το καθένα και άλλα 800 11 θανάτους το καθένα.

Η εξασφάλιση της υγιεινής κατοικίας για κάθε ελληνική λαϊκή οικογένεια θα έχει μεγάλη σημασία για την μεταπολεμική περίοδο γιατί θα εμποδίση τη διάδοση της φυματίωσης, η οποία δυστυχώς λόγω των πολεμικών συνθηκών και διαφόρων κακουχιών εξαπλώθηκε στην Ελλάδα σε βαθμό που απειλείται η ίδια η ύπωση της Ελληνικής φυλής. Από διάφορες έρευνες που έγιναν τελευταία βγήκε ότι μιὰ μεγάλη μερίδα από την ελληνική νεολαία βρίσκεται σε προφυματική κατάσταση.

Επίσης τα σκοτεινά και υγρά σπίτια είναι η κυριότερη αιτία για την ανάπτυξη του ραχιτισμού των παιδιών, και το ότι πολλοί πάσχουν από ρευματισμούς οφείλεται στην ίδια αιτία.

Η άσχημη επίδραση που έχουν στην αύξηση της ιθνησιμότητας τα πυκνοκατοικημένα σπίτια φαίνεται από διάφορες στατιστικές που αποδεικνύουν ότι η ιθνησιμότητα στις οικογένειες που κατοικούν σε ένα δωμάτιο είναι διπλάσια από τη ιθνησιμότητα των οικογενειών που μένουν σε περισσότερα από 3 δωμάτια. Γενικά πρόκειται για κάθε παιδί να υπάρχουν 8 12 μέτρα

κυβικά ύπνοδωματίου το λιγίστον και για κάθε μεγάλο 16-24 μέτρα κυβικά.

Ας εξετάσουμε τώρα μερικές από τις πιο επιτυχημένες προσπάθειες που έγιναν στα άλλα κράτη και στην Ελλάδα, για να λύσουν αυτό το πρόβλημα.

Γερμανία:

Από διάφορες φορολογίες που έγιναν κυρίως στις υπάρχουσες οικοδομές κτίστηκαν μέχρι το 1923, 400.000 κατοικίες.

Επίσης έγιναν με διάφορες άλλες διευκολύνσεις, οικονομικούς συνδυασμούς, φορολογικές απαλλαγές μέσα στο 1927, 270.000, νέες κατοικίες. Το 1930, 310.000, νέες κατοικίες και το 1937, 340.000.

Τα 80 ο)ο των οικοπέδων παραχωρήθηκαν δωρεάν από τους Δήμους τα έπλοισα απαλλοτριώθηκαν με άπλη διαδικασία.

Για τις λαϊκές κατοικίες στη Γερμανία συμμετέχε και το ιδιωτικό κεφάλαιο. Από το 1934 1937 δαπανηθήκανε για το χτίσιμο λαϊκών κατοικιών 5 δισεκατομμύρια μάρκα από τα οποία μόνο τα 13,5 ο)ο δαπάνησε το κράτος.

Βιέννη:

Μεταπολεμικώς, επειδή το κράτος ήταν σε αδυναμία να διαθέση κεφάλαια, ανέλαβαν οι δημοτικές αρχές να λύσουν το ζήτημα.

Η χρηματοδότηση στηρίχθηκε στη φορολογία των ένοικιαστών που πληρώναν μικρά νοίκια βάσει του ένοικιοστασίου.

Η φορολογία έγινε με βάση την οικονομική δυνατότητα του ένοικιαστή και ορίστηκε από 11,—53.000, χροσές κορώνες το χρόνο για κάθε ένοικιαστή.

Έτσι έγιναν έσως το 1932, 620.000 κατοικίες, από τις οποίες οι 90 ο)ο πολυκατοικίες, και οι 10 ο)ο ανεξάρτητες μονοκατοικίες.

Μ. Βρετανία:

Μετά το 1919 δοθήκανε κρατικές επιχορηγήσεις και βοηθήματα από τοπικές αρχές και ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Το κράτος έδινε 6 λίρες το χρόνο επί 20 χρόνια για κάθε μονόσωση ή διόσωση κατοικία που κτιότανε σύμφωνα με δοσιμένους κανόνες και είχε επιφάνεια 52—82 Μ².

Επίσης απλοποιήθηκε και το σύστημα απολλοτρίωσης παλαιών οικοδομών και οικοπέδων και έτσι απέφυγαν τις διατυπώσεις και καθυστερήσεις.

Από το 1919-1938 έγιναν στην Αγγλία 1.475.885 κατοικίες από οργανισμούς με ένίσχυση του κράτους και 2.228.932 κατοικίες από ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Ελλάδα:

Η κρατική μέριμνα για το ζήτημα αυτό έδρασε μόνο στην περίπτωση της ανοικοδόμησης των σεισμοπλήκτων περιφερειών Χαλκιδικής και Κορίνθου και για τη στέγαση των πυροπαθών Θεσβόνικης, καθώς επίσης και για την προσφυγική αποκατάσταση.

Η μόνη αποκατάσταση των προσφύγων είναι έργον της Ε.Α.Π. (οργανισμός εξαστούμενος από την Κ.Τ.Ε.) και του Υπουργείου Προνοίας.

Για την άστική αποκατάσταση έγιναν από το 1924-1930 125 συνοικισμοί με 27.456 κατοικίες εν όλω και έδαπανηθήκανε 900.000.000 δραχμές.

Για την αγροτική αποκατάσταση έγιναν 52561 κατοικίες και έδαπανηθήκανε περίπου 1.000.000.000 δρ. Τα περισσότερα από τα σπίτια είναι μονόσωση με οικόπεδο για κηπο.

Μετά το 1933 έγινε κάπως συστηματικότερη έργασία, π.χ έγιναν συγκροτήματα από προσφυγικές πολυκατοικίες τοποθετημένες σε άσκητή απόσταση ή μιὰ με την άλλη, με πλατείες και με καλό προσανατολισμό, και που είναι περισσότερο υγιεινές από πολλές πολυκατοικίες των Αθηνών που έχουν φωταγωγούς σαν πηγάδια.

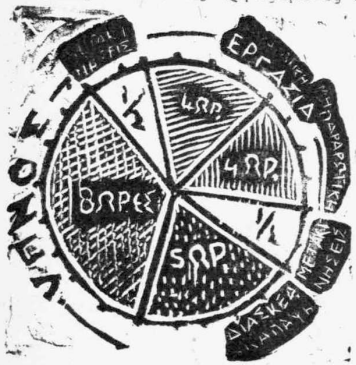
Η λαϊκή κατοικία και η επέκταση των πόλεων

Σχεδόν κατά κανόνα όλες οι προσπάθειες για τη λύση του προβλήματος της λαϊκής κατοικίας έχουν ως συνέπεια την επέκταση των πόλεων.

Ας δοίμε τα αποτελέσματα της επέκτασης των πόλεων όπως τα παρουσίασε σε μιὰ διάλεξη του ο διάσημος Γάλλος πολεοδόμος Le Corbusier.

Από διάφορες στατιστικές έβγαλε το συμπέρασμα ότι σε μιὰ μεγάλη πόλη της

Ευρώπης και των Ένωμένων Πολιτειών γίνεται η έξις χρησιμοποίηση του είκοσι-τετραώρου από τις εργαζόμενες τάξεις.

Όπως φαίνεται χάρσιν από την κατανομή αυτή του είκοσι-τετραώρου δεν μένει καιρός καθόλου στους ανθρώπους

των εργαζομένων τάξεων να επιδοθούν στη σωματική και πνευματική ανάπτυξή τους.

Δεν κρίνω άσκοπο να σας αναφέρω ένα απόσπασμα της διήλιξης αυτής:

«Πότε θα μπορέσει ο άνθρωπος, αυτός ο πολυσύνθετος ζών οργανισμός, να επιμεληθῆ λίγο τη μηχανή από την οποία απαρτίζεται, πράγμα που γίνεται για όλες τις μηχανές (δηλ. καθάρισμα, συντήρηση, επι-σκευή). Δεν μένει καιρός γι' αυτό, δεν υπάρχει μέρος γι' αυτό;

Πότε θα μπορέσει ο άνθρωπος των πόλεων που ἔζησε χιλιάδες χρόνια κάτω από το νόμο του ήλιου, πέστε, μου πότε θα μπορέσει να εκθέσει το ξωπρισιμένο και άχρῶ σώμα του κάτω από τις ζωογόνες ακτίνες του ήλιου;

Σάν ένα φυτό που φύεται σε υπόγειο, ζει στη σκιά. Τι αναπνέει; το ἔξερετε. Τι άκούει; το ἔξερετε. Ξέρετε τὸν ἔξαντλητικό θόρυβο των σημερινῶν πόλεων. Και τὰ νεύρα του; τσακίζονται και δεν ανάλαμβάνουν ποτέ».

Η αντίδραση στην κατάσταση αυτή ἔδη-μιούργησε «τὴν κηπούπολη». «Η κηπούπολη» είναι συνοικισμός απομακρυσμένος πολύ από τὸ κέντρο τῆς πόλης. Εκεί φθάνουν οἱ εργαζόμενοι τὸ βράδυ κατατασμένοι από τὴν κόπωση.

Και τὸ ἀποτέλεσμα τῆς επέκτασης των πόλεων είναι ἡ σπατάλη που γίνεται για τὴν ἔγκατάσταση και συντήρηση των διαφόρων δικτύων: ἠλεκτρικῶν, τηλεφώνων, ύδραυλικῶν, ἀποχετευτικῶν ὁδικῶν. Και φυσικῶν είναι για τὴν κάλυψη αὐτῶν των δαπανῶν νὰ αυξάνονται οἱ φορολογίες σ' όλα τὰ εἴδη. Γι' αὐτὸ π. χ. ἡ αξία μιᾶς λίτρας βενζί-

νης ἀκαταστάζεται ἀπὸ τὴν ποσότητα τῆς Χάβουρς ἕως οὗ φθάσῃ στὸ Παρίσι.

Τὰ ἔσοδα αὐτὰ τὰ προσεχόμενα ἀπὸ τὴν επέκταση των πόλεων καλύπτουν 4 ἀπὸ τις 8 ἐργασίμες ὥρες, οἱ ὅποιες γι' αὐτὸ ὀνομάζονται ἀπὸ τὸν Le Corbusier «4 ὥρες μὴ παραγωγικῆς ἐργασίας».

Συνεχίζοντας προτείνει για τὰ μεγάλα παγκόσμια κέντρα τὸν περιορισμὸ τῆς ἐπιφανείας των πόλεων στὸ ἔλάχιστο μετὸ χτίσιμο πολυκατοικιῶν 50 μέτρων ὕψους. Ἡ καλυπτομένη ἀπὸ τὰ κτίρια ἐπιφάνεια θὰ εἶναι μόνον τὸ 12000 τοῦ συνόλου, τὰ 8800 ἀφίονται ἐλεύθερα για πάρκα. Λόγω των μεγάλων ἐπιφανειῶν πρασίνου που ἐπιτυγχάνονται μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὸ σχέδιο τοῦτο ὀνομάσθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο «Ἡ Πράσινη Πόλη». Ὁ ἄνθρωπος ἔτσι βρίσκειτὲ σε ἄμεση ἐπαφή μετὲ τὴ φύση.

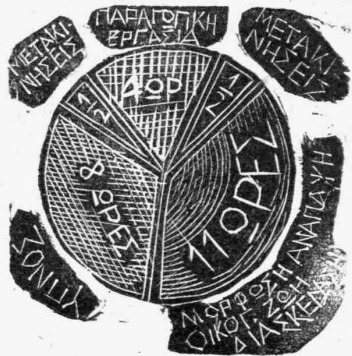
Ἡ ἐφαρμογή τοῦ σχεδίου τῆς «Πράσινης Πόλης», ἐπιτρέπει μὲ νέα κατανομή τοῦ είκοσι-τετραώρου

Οἱ 11 αὐτῆς ὥρες ὀνομάζονται ἀπ' αὐτὸν «ἡ πραγματικὴ ἡμέρα ἐργασίας τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ».

Σ' αὐτῆς μπορεῖ νὰ ἐκτελεσθῆ κάθε ἐργασία χωρὶς συμφέροντα χωρὶς χρηματικὴ ἀμοιβή (ἀπὸ αὐτοὺς φυσικὰ που ἔχουν τὴν πρὸς τοῦτο διάθεση). Σ' αὐτῆς τις ὥρες μπορεῖ ἐπίσης νὰ γίνετο προσπάθεια για νὰ διατηρεῖται ἀκαταίε τὸ ἠθικὸ και τὸ σώμα και νὰ ἀσχολεῖται ὁ καθένας σύμφωνα με τις ἀτομικῆς του κλίσεις. Αὐτὰ προτείνει ὁ Le Corbusier.

Μονοκατοικίες ἢ πολυκατοικίες

Φυσικὰ τὸ χτίσιμο πολυκατοικιῶν ἢ μεμονωμένων σπιτιῶν μετὲ κῆπο ἀποτελοῦν τὰ δύο ἀντίθετα ἄκρα τοῦ προβλήματος τῆς λαϊκῆς κατοικίας, και ὑπάρχουν πολλοὶ που δύσκολα συμβιβάζονται μετὲ τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο σύστημα.

Προσανατολισμός

Ἐνα ζήτημα που πολύ λίγο λαμβάνεται ὑπ' ὄψη ὅταν πρόκειται νὰ κτισθῆ μιὰ κατοικία είναι ὁ προσανατολισμός. Ἐνας καλὸς προσανατολισμὸς ἐξασφαλίζει σὲ μιὰ κατοικία τις ἠλιακῆς ακτίνες δηλαδὴ τὸ ἰσχυρότερο ἀπολυμαντικὸ μέσο για τις διάφορες ἀσθένειες, και κυρίως για τὴ φυματίωση. Πολὺ σωστὰ μᾶς λέει μιὰ λαϊκὴ παροιμία: «ὄπου δὲν μπαίνει ἥλιος, μπαίνει ὁ γιατρός».

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ ἥλιος ψηλώνει κατὰ τὸ θέρος και χαμηλώνει τὸ χειμῶνα δηλαδὴ κάνει διαδρομὴ που φτάνει σὲ μεγαλύτερο ὕψος στὸν ὀρίζοντα κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ ὅτι κατὰ τὸ χειμῶνα.

Στὰ μεσημβρινὰ κλίματα, ἐπομένως και στὴν Ἑλλάδα ὁ ἥλιος, ἀν ἐξαιρέσουμε μιὰ δροσμέτρη χειμερινὴ περίοδο, είναι πολὺ ἐνοχλητικὸς και προπλάντω κατὰ τὸ θέρος.

Τὸ συμπέρασμα είναι ὅτι τὸ ἑλληνικὸ σπίτι πρέπει νὰ ἔχη πάντοτε πρὸς νότον Νοτιοανατολικά και Νοτιοδυτικὰ μόνιμα ἢ κληματαριᾶς μετέτοιες διαστάσεις που νὰ ἐπιτρέπουν τὸ χειμῶνα, ὅποτε χαμηλώνει ὁ ἥλιος, νὰ εἰσχωροῦν οἱ ἠλιακῆς ακτίνες ὅσο τὸ δυνατό βαθύτερα και τὸ θέρος νὰ ἀποκλείουν τελείως τὴν δυσάρεστη ἐπίδραση των ἠλιακῶν ακτίνων.

Ὁ καλύτερος προσανατολισμὸς είναι ὁ μεσημβρινὸς ἢ και ἐν ἀνάγκη ὁ ἀνατολικο-μεσημβρινός. Δηλαδὴ πρέπει νὰ γίνεται προσπάθεια, νὰ τοποθειοῦνται πάντοτε τὰ κυριώτερα διαμερίσματα π. χ. τὰ δωμάτια ὕπνου και ἡ σάλα-τραπεζαρία πρὸς νότον ἢ Νοτιοανατολικά και τὰ βοηθητικὰ διαμερίσματα π. χ. σκάλα, λουτρό, προθάλαμος, κουζίνα, και ἀποθήκη πρὸς βορρᾶν.

Μερικῆς περιπτώσεις προσανατολισμοῦ για μονοκατοικίες

Ἐς ἐξετάσουμε τὴν περίπτωση που οἱ δρόμοι ἔχουν διεύθυνση ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς. Τὰ σπίτια που θὰ κτισθοῦν στὰ οἰκόπεδα που βλέπουν πρὸς νότον δὲν πρέπει νὰ κτίζονται κοντὰ στὸ δρόμο ἀλλὰ στὸ βάθος τοῦ οἰκοπέδου και κοντὰ στὸ δυτικὸ σύνορο, γιατί ὁ ἠλιόλουστος ἐλεύθερος κῆπος που ἐκτελεῖται πρὸς νότον και νοτιοανατολικά μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῆ καλύτερα. Φυσικὰ τὰ ἐπινοηματα και ἡ σάλα-τραπεζαρία θὰ προσανατολισθοῦν πρὸς Ν και ΝΑ. με ὅλες τις κατάλληλες προφυλά-

Κάθε ἓνας ἀνάλογα μετὲ τὸ χαρακτῆρα του προτιμᾷ τὸ μοναχικὸ σπίτι ἢ τὴν πολυκατοικία και θὰ ἦταν ἓνα εἶδος ἐπιβολὴ τυρανίας για μιὰ μεγάλη μερίδα ἀτόμων ἢ ἀναγκαστικὴ ἐφαρμογή τοῦ ἓνός ἢ τοῦ ἄλλου συστήματος.

Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξετασθῆ ἡ δυνατότητα τοῦ συνδυασμοῦ των δύο αὐτῶν λύσεων.

Δὲν θὰ ἦταν ἄσκοπο πρὶν ἀπὸ κάθε μελέτη και πάρομο ἀποφάσεων νὰ γίνετο σχετικὴ ἔρευνα και νὰ ἐξετάζονται, οἱ διαθέσεις, οἱ ἐπαγγελματικῆς ἀσχολίες, και ἡ συγκρότηση των οικογενειῶν που πρόκειται νὰ ἐγκατασταθοῦν σὲ πολυόμοφα συγκροτήματα καθὼς και τὸ ποσοστὸ των μονοκατοικιῶν.

Ἐξυγίανση των ἀνθυγεινῶν συνοικιῶν των πόλεων

Ἐπίσης δὲν θὰ ἦταν ἄσκοπο νὰ γίνη συνδυασμὸς χτισίματος λαϊκῶν κατοικιῶν με ταυτόχρονη τμηματικὴν ἐξυγίανση (δηλ. κατεδάφιση και ἀνοικοδόμηση) ὄλων των ἀνθυγεινῶν συνοικιῶν των πόλεων.

Στὰ μεγάλα κέντρα π. χ. Ἀθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιᾶς, ἀν ἐπρόκειτο για τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος λαϊκῶν πολυκατοικιῶν, ἢ προτιμώτερη λύση θὰ ἦταν νὰ χτιστοῦν σὲ ἐκτάσεις που θὰ προκίφουν ἀπὸ κατεδάφιση των ἀνθυγεινῶν συνοικιῶν των πόλεων. Καὶ ὅχι μετὲν επέκταση τοῦ σχεδίου τῆς πόλης ὅπως ἔγινε στὴν Ἀθήνα, Θεσσαλονίκη και Πειραιᾶ. Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ σύστημα τῆς σὲ ὕψος ἀνοικοδόμησης οὕτως ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνεται ὅσο τὸ δυνατό μεγαλύτερη ἐπιφάνεια πρασίνου μεταξύ των πολυκατοικιῶν.

Ἐπίσης μαζί μετὲ τὴν ἀνέγερση των νέων κατοικιῶν πρέπει νὰ κτισθοῦν και ἄλλα κτίρια κοινωφελῆ π. χ. (ἀγορές, γυμναστήρια, σχολεῖα, διάφορα κέντρα ψυχαγωγίας και μόρφωσης, βιβλιοθῆκες, ἐκκλησίες), ἐπίσης πρέπει ταυτόχρονα νὰ γίνουν και ἔργα ὁδοποιίας, πλατεῖες, ὑπόνομοι, ὕδραυλικά, ἠλεκτρικὰ και τηλεφωνικὰ δίκτυα. Ἐάν ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατό νὰ γίνουν ταυτόχρονα μετὲ τὴν ἀνέγερση των λαϊκῶν κατοικιῶν πρέπει νὰ γίνουν ὅλες οἱ απαιτούμενες προβλέψεις στὰ νέα χωροτομικὰ σχέδια και νὰ ἀρεθοῦν, οἱ κατάλληλοι χώροι για τὴν ἀνεπιόδοστη μελλοντικὴ ἐκτέλεση των ἔργων αὐτῶν.

Ξεις για τον καυστικό ήλιο του θερους όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Τα σπίατα όμως που θα κτισθούν στα οικοπέδα που βλέπουν προς βορράν πρέπει να τοποθετηθούν όσον το δυνατόν πλησιέστερα στο δρόμο και κοντά στο δυτικό σύνορο του οικοπέδου γιατί πάλι ο κήπος πρέπει να εκτείνεται ελεύθερος προς Ν και ΝΑ. Τα ύπνοδομάτια και η σάλα τραπεζαρία πρέπει πάλι να βλέπουν προς Ν και ΝΑ προς τον άπλωμένο ελεύθερο και ηλιόλουστο κήπο και όχι προς το δρόμο δηλ. προς βορράν όπως γίνεται συνήθιστα. Και εδώ φυσικά πρέπει να ληφθούν όλες οι προφυλάξεις που αναφέρθηκαν για τον καυστικό ήλιο του θερους δηλ. προστεγάσματα, περιστύλια, κλημαιορίες, ακόμη και δένδρα με πυκνό φύλλωμα.

Στην περίπτωση που οι δρόμοι έχουν κατεύθυνση από βορρά προς νότον πρέπει τα σπίατα να κτίζονται κοντά στη βορεινή πλευρά των οικοπέδων με τα κύρια δωμάτια πάντοτε προσανατολισμένα προς νότον και Νοτιοανατολικά, αλλά δεν πρέπει να κτίζονται στην ίδια γραμμή γιατί το ένα θα εμποδίζει τον ήλιο και την ελεύθερη θέα του άλλου πρέπει γενικά προκειμένου να χτίσουμε μία μονοκατοικία σε εκτεταμένο οικόπεδο, να προσέχουμε πάντοτε ανεξάρτητα με τον προσανατολισμό που έχει ο δρόμος να τοποθετούμε το σπίτι και να προσανατολιζουμε τα κύρια διαμερίσματα όσο μπορούμε περισσότερο ενοικια χωρίς να επιζητούμε να βάζουμε τα κύρια διαμερίσματα έτσι ώστε να βλέπουν και να είναι κοντά στο δρόμο και να λογαριάζουμε ότι σ' αυτή τη θέση έχουν το χειρότερο προσανατολισμό που μπορεί να γίνει.

Μερικές περιπτώσεις προσανατολισμού για πολυκατοικίες

Όταν σε μία πολυκατοικία ή έστωερική σκάλα εξυπηρετεί πολλές κατοικίες πράγμα

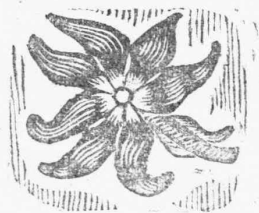
που γίνεται για λόγους οικονομίας, τότε δεν μπορεί να γίνει λόγος προσανατολισμού αυτών, γιατί σ' αυτές τις λύσεις είναι αδύνατο να μην μειονεκτούν σε προσανατολισμό ένα μεγάλο ποσοστό από τις κατοικίες αυτές.

Οι λύσεις για πολυκατοικίες που μπορούν να δώσουν καλό προσανατολισμό για όλες τις κατοικίες είναι οι απλούστερες και οι καλύτερες. Στη μία κάθε σκάλα εξυπηρετεί μόνο 2 κατοικίες σε κάθε πάτωμα. Στην άλλη σ' όλη την πολυκατοικία υπάρχουν δύο μόνο σκάλες πιά άρα που συνδέονται με έξωτερικό συνεχή εξέσπη προς τον οποίο βλέπουν όλες οι εισοδοί των κατοικιών. Σ' αυτή τη δεύτερη λύση οι εισοδοί με τα 2 κλιμακοστάσια και όλα τα βοηθητικά διαμερίσματα κουζίνα, λουτρό, αποχωρητήριο αποθήκη βρίσκονται προς βορράν ή βορειοδυτικά και τα κύρια διαμερίσματα προς νότο ή Νοτιοανατολικά.

Η λαϊκή κατοικία είναι υπόθεση Έθνικη που δεν εξαντλείται με μερικές μελέτες. Είναι βέβαια πολύ ενδιαφέροντο ότι τον τελευταίο καιρό οι Έλληνες τεχνικοί κάνουν σοβαρές προσπάθειες μελετών, που θα συντελέσουν στη λύση του μεγάλου ζητήματος της λαϊκής ελληνικής κατοικίας.

Το ζήτημα όμως πρέπει να ξετασθην πιο λεπτομερειακά από την κοινωνική και τεχνικοοικονομική άποψη από τώρα και με την άμεριστη συμβολή του κράτους, όλων των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών και όλων των πολιτών να γίνει η προετοιμασία ώστε στην άμεση μεταπολεμική περίοδο να χτισθην στη θέση της τρώγλης ο καλοφτιαγμένος, ηλιόλουστος πολιτισμένος και χαρούμενος συνοικισμός της λαϊκής κατοικίας.

ΟΜΗΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΒΙΤΑΜΙΝΕΣ (ΖΩΑΜΙΝΕΣ)

Πρίν από λίγες δεκαετηρίδες ακόμα ίσχυε στην Ιατρική στο ζήτημα της διατροφής η ενεργητική θεωρία του Max Von Rubner και Voit. Σύμφωνα με αυτή όπως κάθε μηχανή για να εργασθην, να παραγάγη έργο έχει ανάγκη από μία πηγή ενέργειας π.χ. τον άνεμο, την πτώση των νερών, τον ηλεκτρισμό, την καύσιμη ύλη (κάρβουνο, οινόπνευμα, βενζίνη) έτσι και ο ζωντανός οργανισμός για ν' αναπτυχθην να συντηρηθην, να λειτουργήσουν τα όργανά του χρειάζεται μία πηγή ενέργειας και αυτή είναι η τροφή του. Η τροφή λοιπόν είναι για τον ζωντανό οργανισμό ότι η καύσιμη ύλη για τη μηχανή δηλ. πηγή ενέργειας. Η διαφορά μεταξύ της άψυχης μηχανής και του ζωντανού οργανισμού είναι ότι η πρώτη μεταχειρίζεται την πηγή ενέργειας για να κάνει έργο, ενώ ο δεύτερος μεταχειρίζεται την τροφή δηλ. την δική του πηγή ενέργειας όχι μονάχα για να κάνει έργο αλλά και για να αναπτυχθην, να σχηματισθην ή να διορθωθην να όργανά του, να αναπαραχθην. Για τη μηχανή η καύσιμη ύλη είναι, μόνο κινητήρια δύναμη, για τον ζωντανό οργανισμό είναι μαζί και οικοδομικό υλικό.

Τα θρεπτικά υλικά διαιροούνται σε τρεις μεγάλες ομάδες: τα λευκώματα, τους υδατάνθρακες και τα λίπη. Κοντά σ' αυτά χρειάζεται ο οργανισμός για τη διατροφή του νερό σά μέσο διάλυσης και μεταφοράς όπως και διάφορα άνοργανα άλατα. Κάθε γραμμ. λευκώμα όταν καίεται παράγει 4,1 θερμ., το ίδιο και κάθε γραμμ. υδατάνθρακα. Το λίπος παράγει 9,3 θερμ. Γνωρίζουμε επίσης τι ποσό λευκώμα υδατάνθρακα και λίπος έχει κάθε είδος τροφής και έτσι μπορούμε να λογαριάσουμε πόσες θερμ. έχει κάθε γραμμ. οποιασδήποτε τροφής. Υπολογίστηκε πόσες θερμ. την ημέρα χρειάζεται ένας άνθρωπος σύμφωνα με την ηλικία του, το περιβάλλον που ζει, την εργασία του, την ιδιοσυγκρασία του για να συντηρηθην και ν' αναπτυχθην. Έγιναν πίνακες διατροφής και ώρισμένα διαιτολόγια για ομαδική διατροφή ανθρώπων που τρών μαζί, κάνουν την ίδια εργασία και γενικά ζουν κάτω από τις ίδιες συνθήκες όπως οι στρατώνες, οικοτροφεία, εργατικές αποικίες, φυλακές κ.λ.π. υπολογίζανε πόσες θερ-

μίδες περίπου χρειάζεται ένα άτομο από κάθε ομάδα, ήταν γνωστό πόσες θερμ. έχει κάθε τροφή και με απλή μαθηματική πράξη κανονίζονταν το διαιτολόγιο. Έτσι λοιπόν νομιζόταν ότι το ζήτημα της διατροφής είχε εξανιληθην από έπιστημονική άποψη και ότι η έπιστήμη δεν είχε να προσθέσει τίποτε στο κεφάλαιο αυτό.

Αλλά αποδείχθηκε ότι τα ζήτήματα ήταν πολύπλοκότερα. Από το 1873 ακόμα παρατήρησε ο Forster ότι περιστερία και σκυλιά με ώρισμένες πειραματικές συνθήκες άν και έπαιρναν τροφή άρκετη, ποσοτικά και ποιοτικά σύμφωνα με τις τοτινές αντίληψεις της έπιστήμης και κατά τα άλλα υγιαίναν. Το ίδιο πέτυχε και ο Lum με ποντίκια τα όποια όμως καθόρθωνε να κρατήση στη ζωή άν πρόσθετε στην τροφή τους ένα πολύ μικρό ποσό γάλα, τόσο μικρό που να μην αλλάζην η περιεκτικότητα της τροφής σε θερμίδες. Έβγαλε πολύ φυσικά το συμπέρασμα ότι στο γάλα πρέπει να υπάρχουν συστατικά άγνωστα ως τότε απαραίτητα στη ζωή, τη σπουδαιότερη όμως ανακάλυψη έκαμε ο Όλλανδός γιατρός Eijkmann το 1895. Ήταν γιατρός των φυλακών της Ίαβας. Εκεί όπως σε πολλά μέρη της Άπω Ανατολής ένδημει μία βαριά άρρωστεια ένα είδος πολυνευριτίδας το Beri-Beri. Στα ίδια μέρη το μεγαλύτερο και κυριώτερο μέσο τροφής είναι το ρύζι. Παρατήρησε λοιπόν ο Eijkmann ότι όσοι φυλακισμένοι τρεφόνταν με καθαρισμένο ρύζι χωρίς φλούδι παθαιναν Beri-Beri ενώ όσοι τρεφόνταν με ακαθάριστο ρύζι με το φλούδι δεν πάθαιναν B.B.. Έβγαλε λοιπόν το συμπέρασμα ότι στο φλούδι του ρυζιού πρέπει να υπάρχει μία ουσία που η έλλειψη της προκαλει το Beri-Beri, Άρχισε τα πειράματά του έθρεψε όρνιθια με καθαρό ρύζι και επαθαν B.B. που έθεράπευσε δίνοντας το φλούδι του ρυζιού. Παράλληλα άρχισαν και οι φυσιολόγοι να κάνουν σπουδαίες εργασίες στο κεφάλαιο αυτό και προκάντων ο Hopkins.

Στα 1910 ο Funk κατόρθωσε να απομονώση από το φλούδι του ρυζιού μία κρυσταλλική ουσία που η έλλειψη της προκαλει το B.B. Έπειδη η ουσία αυτή περιείχε Ν την πήρε για συγγενή προς τις άμινες (συστατικό του κολοσιαίου μορίου του

λεγκώματος) και επειδή αποδείχθηκε απαραίτητη στη ζωή την ώνοιασε Βιταμίνη, δηλ. αμίνη της ζωής. Αυτό το όνομα επιβλήθηκε για όλες τις όμοιες ουσίες αν και σήμερα ξέρουμε ότι μερικές απ'αυτές δεν περιέχουν Ν (ζωοτο) και επομένως δεν είναι αμίνες.

Οι βιταμίνες λοιπόν είναι οργανικές ουσίες που πρέπει να λένονται συνεχώς με την τροφή σε πολύ μικρές ποσότητες για να γίνεται κανονική ή ανάπτυξη συντήρησή και αναπαραγωγή του οργανισμού χωρίς να είναι πηγές ενέργειας. Όταν λείπουν ο άνθρωπος αρρωσταίνει παθαίνοντας αποβιταμίνωση ή άβιταμίνωση.

Λίγα κεφάλαια από τις φυσικές επιστήμες είχαν τέτοια θεμελιώδη ανάπτυξη και ανατροπική επίδραση στην βιολογική και ιατρική σκέψη σαν τη διδασκαλία των βιταμινών. Με αυτή ανατομήθηκαν πολλές ριζωμένες διδασκαλίες όπως η "Ενεργειακή θεωρία της διατροφής του Rubner και Voit. Ποιν από τις βιταμίνες είχαν ανακαλυφθή άλλες υυστηριώδεις ουσίες που παίζουν και αυτές με ελάχιστες ποσότητες σπουδαιότερο ρόλο στο ζωντανό οργανισμό, οι όμοιες. Για κάμποσο χρόνο ύπηρεζε η ιδέα ότι οι βιταμίνες παράγονται μόνο στα φυτά και οι όμοιες μόνο στα ζώα. Γι'αυτό ονομάστηκαν οι βιταμίνες όμοιες των φυτών. Αργότερα όμως αποδείχθηκε ότι αυτό δεν είναι άκριβες και ότι υπάρχουν ζώα που παράγουν μόνο τους βιταμίνες. Το βέβαιο είναι ότι οι βιταμίνες βροσκονται κυρίως στο φυτικό βασίλειο και από και τις παίρνουν έτοιμες τα ζώα με την τροφή.

Βιταμίνες, Όμοιες και μια άλλη ομάδα από επίσης μυστηριώδεις ουσίες τα φουράματα, ενεργούν όπως λέμε σε καταλύτες. (Καταλύτες λέγονται χημικά σώματα που άλλως με την παρουσία τους σε ελάχιστες ποσότητες επιταχύνουν ή σπανιότερα επιβραδύνουν ή προσανατολίζουν σε όρι-σμένη κατεύθυνση χημικές αντιδράσεις χωρίς οι ίδιες να παίρνουν μέρος σ'αυτές δηλ. με το τέλος της χημικής αντίδρασης ο κατάλυτης βροσκειται άμετάβλητος σε ποσότητα και μπορεί να εξακολουθή συνεχώς να κάνει το ίδιο χωρίς να ξαναλείται ή ικανότητά του αυτή). Έτσι εξηγείται πως οι βιταμίνες σε τόσο μικρή ποσότητα έχουν τόσο μεγάλη ενέργεια.

Οι εργασίες που έγιναν και γίνονται κάθε μέρα στο κεφάλαιο των βιταμινών είναι άπειρες. Η επιστήμη καθόλου να απομο-

νώσει πολλές απ'αυτές και να όριση το χημικό τύπο, πολλές μάλιστα κατορθώνει να πυρασκευάσει συνθετικά. Φυσιολογία, Βιοχημεία και Κλινική ασχολούνται εντατικά με αυτές. Η Κλινική κατορθώνει να θεραπεύση την έλλειψη αυτών τις λεγόμενες Στερητικές άσχοις (άβιταμίνωσεις υποπρωμινώσεις), αλλά επηρεάζει ενεργειακά και άλλες ασθένειες. Στις άσχοις χορηγούμε τις Βιταμ. με την τροφή, τώρα τις δίνουμε σε φάρμακα σε συσκευασίες που περιέχουν καθαρή την ουσία, από το στόμα ή με ενέσεις.

Δεν θα έλεκαθώ στο ειδικό μέρος. Ο αριθμός των γνωστών Βιτ. είναι άσχετά μεγάλος και αυξάνει κάθε μέρα με νέες ανακαλύψεις, Λίγα λόγια θα πώ για τις κυριότερες απ' αυτές, την Βιτ. Α, την ομάδα της Βιτ. Β, Βιτ. C και τις Βιτ. D.

Η Βιτ. Α είναι η λεγόμενη αντιξηροφθαλμική. Περιέχεται κυρίως στο Μουρουνέλαιο και Βούτυρο. Η έλλειψή της προκαλεί άσχοιες των ματιών, των πνευμόνων και των εντέρων.

Η ομάδα της Βιτ. Β είναι σπουδαιότερη. Περιλαμβάνει τη Βιτ. Β. Η έλλειψή της προκαλεί το Beri-Beri και ίσως παίζει ρόλο στην αιτιολογία της οίδηματικής άσχοις (οίδημα εκ πείνης). Περιέχεται κυρίως στο φλούδι του ριζιού. Σημαντικότερο είναι το σύμπλεγμα της Βιτ. Β₂ που περιλαμβάνει πολλές βιταμίνες. Οι κυριότερες είναι η λακτοφλαβίνη (ή Βιτ. της ανάπτυξης), το Νικοτινικό (άντιαναιμική Βιτ.). Οι Βιτ. αυτές είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη, τη λειτουργία του δέρματος και την παραγωγή του αίματος, και περιέχονται κυρίως στο κρέας και στα εντόσθια. Έτσι εξηγείται ότι στον υποσιτισμό του 41-42 παρατηρήθηκαν προπάντων αποβιταμίνωσεις που άφορουν αυτές τις βιταμίνες δηλ. πελάγρια εντερικές άσχοιες και αναιμίες.

Έκτος από το κρέας και τα εντόσθια οι βιταμίνες αυτές περιέχονται σε μεγάλη ποσότητα στη μαγιά της Μπύρας. Αυτή ή γνώση μας ώφέλησε πολύ για την καταπολέμηση των αποβιταμίνωσεων αυτών κατά τον υποσιτισμό του 41-42 με τη χορήγηση μαγιάς της Μπύρας.

Η Βιταμίνη C είναι η λεγόμενη αντισχορβουτική Βιτ. Τα χόρτα περιέχουν άφθονη Βιτ. C και έτσι εξηγείται γιατί δεν παρατηρήθηκαν αποβιταμίνωσεις C στην εποχή του υποσιτισμού, γιατί βέβαια χόρτα

υπήρχαν άποσδήποτε. Σπουδαιότερη πηγή της Βιτ. C είναι το λεμόνι, το πορτοκάλι, ή πατάτα και ο καρπός της τριανταφυλλιάς.

Η Βιτ. D είναι η λεγόμενη αντιραχιατική. Περιλαμβάνεται κυρίως στο Μουρουνόλαδο. Ο όργανισμός κατορθώνει να κάνει Βιτ. D από τη προβιταμίνη που βροσκειται πάντα στο δέμα με την επίδραση των ήλιακών ακτίνων που, δόξα νάχη ο Θεός, δεν μας λείπουν και ξεφεύγουν από τα νύχια της Μαύρης Άγοράς. Γι' αυτό το λόγο ή Ραχίτης είναι εδώ σπανιότερη παρά σε άλλες χώρες.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι σε όμαλους καιρούς ή μικτή τροφή του υγιούς ανθρώπου έχει της βιταμίνες που χρειά-

ζονται και δεν υπάρχει φόβος να παρουσιαστή υποβιταμίνωση. Άλλά και όταν χρειάζεται για όρισμένες άσχοιες διαίτα προσέχουμε να μη προκαλέσουμε υποβιταμίνωσεις, προσθέτοντας στην τροφή τις βιταμίνες που χροιάζονται. Στις άνώμαλες περιστάσεις που διατρέχουμε ο μεγαλύτερος φόβος από την έλαττωματική τροφή είναι ή υποβιταμίνωση της ομάδα Β₂ δηλ. ή πελάγρια, εντερική και ή αναιμία. Για να τις αποφύγουμε κατά το δυνατό, τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα πρέπει να τρώμε ζωικό λεύκωμα δηλ. κρέας ή ψάρι ή πουλερικό, ή να παίρνουμε μαγιά της Μπύρας.

Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΝΟΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟ ΛΟΓΟ ΤΟΥ ΠΡΥΤΑΝΗ ΤΟΥ Ε. Μ. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ κ. Ν. ΚΙΤΣΙΚΗ

Με την ευκαιρία της έναρξης του άκαδ. έτους 1943-44 ο Πρύτανης του Ε. Μ. Πολυτεχνείου σε λόγο του στους σπουδαστές των άνωτάτων σχολών του Πολυτεχνείου ανέπτυξε τις γνώμες του Άνωτάτου Τεχν. ιδρύματος της χώρας για τις τεχνικές ανάγκες της Έλληνικής Πατρίδας μας καθώς και το νόμο που ψηφίσθηκε (αριθ. νόμου 935 «περι συμπληρώσεως και άνασυνχορήσεως των άνωτάτων σχολών του Σ. Μ. Πολυτεχνείου» Έφμη. Κυβερν. τεύχος Α φύλλον 390) για την συμπλήρωση—άνασυνχορήτηση των σχολών του Πολυτεχνείου, με σκοπό την προσαρμογή στις υπάρχουσες τεχνικές ανάγκες και τη θετικότερη συμβολή στην ίκανοποίηση και λύση των τεχνικών προβλημάτων της χώρας.

Το «Έξέκνημα» έχει τη φιλοδοξία να δεχθή τη συνεργασία του τεχνικού κόσμου της Μακεδονίας, και άνοίγει τις στήλες του στην έρευνα και μελέτη των τεχνικών προβλημάτων της Μακεδονίας, που ο κ. Ν. Κίτσιης γενικά για την Ελλάδα αναφέρει στο λόγο του, προβλημάτων για άρδεύσεις, ύδατοπλάσεις ήλεκτροπλάση άποξηράνση, μεταλλευτική, συγκοινωνία (όδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα) κατοικία (άστική και άγροτική).

Η επιστημονική έρευνα και πρακτική αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων είναι σοβαρή έγγυηση για την άξιοποίησή των

πλουτοπαραγωγικών πηγών της Μακεδονίας και θετικότερη επιστημονική συμβολή εις «την βελτίωσιν της ζωής εις πολλαπλασίαν στάθμη της σημερινής» και «διά να καταστή (ή Ελλάδα) ίκανή να προσφέρει εις τα τέκνα της, που απέδειξαν πόσο την ήγάπησαν, τα θεία δώρα ενός προηγμένου τεχνικού πολιτισμού» όπως ο κ. Πρύτανης του Πολυτεχνείου αναφέρει. Η λύση των τεχνικών αυτών προβλημάτων είναι ύπόθεση έθνική και σοβαρότατη έγγυηση πως θα πάψη πια ο υποσιτισμός και ή καταπληκτική νοσηρότητα των νέων στην Ελλάδα.

Παραθέτουμε μερικές πολύ χαρακτηριστικές περικοπές απ' το λόγο του πρύτανη του Ε. Μ. Πολυτεχνείου κ. Νικόλ. Κίτσιης προς τους σπουδαστές:

«Η Έλληνική ύπαιθρος έχει όλωις ιδιαίτερες άνάγκη τεχνικής προνοίας, χωρίς εις την όποιαν θα γίνει δυνατόν να επέλθη μεγάλη βελτίωσις των γεωργικών μας συνθηκών.

Άποτελεί κρινουσιάν ή μνεία πληθώρας περιπτώσεων κατά τας όποιας ή παραγωγή των καλλιεργουμένων εκάσεων μειοίται ή καταστρέφεται λόγω τοπικών ή γενικωτέρων πλημμυρών και των όποιων ή παραγωγή θα ήδύνατο να προσθή διά της καλής χρησιμοποίησεως του άφθονου ύδατος. Έπειδή όμως όμιλώ κυρίως για

πληροφορία που ανακοίνωσε ο κ. Γ. Μ. Παναγιωτόπουλος σε άρθρο του στη Νέα Έστία της 15 Ιουλίου 1943, ότι ο καθηγητής της Μαιευτικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών κ. Λούρος το διάβασε κεφάλαια ανέκδοτου συγγράμματός του «Μαιευτική» σε ώρα δημοτικό λόγο.¹

Επίσης, στη Νέα Έστία² ο κ. Γιαννόπουλος δημοσίευσε ένα κεφάλαιο από ανέκδοτο βιβλίο του «Πρακτική ήλεκτρολογία» γραμμένο στη δημοτική. Έννοείται ότι σ' αυτή την ανασκόπηση μπορούν να περιληφθούν και τα εκλαϊκευτικά συγγράμματα και άρθρα (Σαράτης, Κατόγρου, Πέτρου, Σπυροπούλου,³ κ. ά.), που από τη φύση τους και το κοινό προς το όποιο απευθύνονται είναι υποχρεωτικά γραμμένα, ποιο λιγότερο ποιο περισσότερο, σε δημοτική.

Δεν πρέπει φυσικά να ξεχαστή κι' η ξεχωριστή θέση που κατέχουν μέσα στη γλωσσική δημιουργία οι εργασίες των δημοτικιστών φιλόλογων, ιστορικών της Φιλολογίας, Παιδαγωγών (Λορεντζάτου, Γεωργούλη, Θεοδωρίδη, Ίμβριώτη, Δελμούζου, Γληνού, Θεοδωρακόπουλου, Ί. Κακριδίη, κ. ά.), οι όποιοι πραγματοποίησαν τη φυσική προώθηση της Δημοτικής από τη Λογοτεχνία στη Φιλολογία, κι' έδω στη Φιλοσοφία και Παιδαγωγική.

Από τις παλιότερες μικρές επιστημονικές μελέτες στη Δημοτική αξίζει να συμειωθούν : «ή εισαγωγή στη θεωρία της σχετικότητας» του Α. Οικονόμου,⁴ «τό θερμοστατικό φαινόμενο στα ζώα και στον άνθρωπο» του Φ. Φωτιάδη,⁵ που υπήρξε ένας από τους πρώτους επιστήμονες δημοτικιστές, «ή εξέλιξη της ιδιοκτησίας στο σύγχρονο αστικό δίκαιο» του Σ. Σωμερίτη,⁶ κ. ά.

* * *

* Αν είχε τυπωθή το τεράστιο έργο της Ακαδημίας Αθηνών, το «Ιστορικών Λεξικών της Ελληνικής γλώσσας» (κι' αυτό δυστυχώς συτάσσεται στην καθαρώνουσα!), που θα περιλάμβανε το μεγαλύτερο μέρος του προφορικού πλούτου της γλώσσας μας, ή συγγραφή επιστημονικών έργων στη δημοτική, με τη χρησιμοποίηση και των επιστημονικών και τεχνικών όρων που υπάσχον σήμερα στη γλώσσα του λαού, να εύκολυνόταν πάρα πολύ. Θα συντάσσονταν και μικρότερα ειδικά λεξικά για την κάθε επιστήμη και τέχνη, κι' οι συγγρα-

φείς θα μπορούσαν εύκολα να μάθουν, -όσοι δεν την ήξεραν- και την λαϊκή ορολογία, κι' απ' εκεί να πέρα να δημιουργήσουν ότι λείπει, ή να δεχθούν το έτοιμο αρχαίο επιστημονικό υλικό.

Σήμερα όμως δεν μπορεί δυστυχώς να γίνη αυτό γιατί, μολονότι έχει συνταχθή ένα μεγάλο μέρος της κολοσσισίας αυτής εργασίας που οφείλεται στην πρωτοβουλία και θέληση του μακαρίτη Γ. Χατζιδιάκη και στη συνεργασία διακριμένων Ελλήνων επιστημόνων, το τύπωμα, από το 1933 που φάνηκε ο πρώτος τόμος, δεν έχει προχωρήσει πέρα από τον τρίτο τόμο («ΑΡΑ — ΒΛΕΠΩ») ! Έτσι ο επιστήμονας πρόκεινται προς το παρόν να ικανοποιηθή με την εύσυνειδητη και χρησιμότητα προσφορά του Π. Βλαστού, Συνάνωμα και συγγενικά, Τέχνες και σύνεργα (Αθήνα 1931), που είναι αποτέλεσμα της μακροχρόνης δημοτικιστικής πίστης και πείρας του.⁷

Για τη Φυτολογία και Βοτανική υπάρχουν δυο ειδικά λεξικά, του Χειδράκη—Μηλιαράκη, Τα δημόδη ονόματα των φυτών προσδιοριζόμενα επιστημονικώς (Αθήνα 1910) και του Γ. Π. Γενναδίου, Φυτολογικών λεξικών (Αθήνα 1914· το τελευταίο αυτό περιλαμβάνει την επιστημονική λαϊκή ονομασία περισσότερων από δέκα χιλιάδες φυτών.⁸

Γι' αυτό οι επιστήμες χρειάζονται σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, νέους που νάχουν όχι μονάχα ζήλο για την επιστημονική τους κατάρτιση και προκοπή, αλλά κι' επιμονή στη μελέτη, την αφομοίωση και τη χρήση του ζωντανού γλωσσικού μας πλούτου, ώστε από τις προσωπικές τους έρευνες, από τη συνεργασία με τη

1) πβλ. Νέα Έστία 33 (1943), 568,814-6.

2) πβλ. Νέα Έστία 33 (1943) 823 όπου ο ίδιος αναφέρει τρεις διαλέξεις του στη δημοτική, μ' επιστημονικό περιεχόμενο.

3) πβλ. Νέα Έστία 34 (1943), 1363-4.

4) πβλ. Αναγέννηση 1 (1926), 494-500, 632-637, τόμ. 2 (1927), 13-21, 59-62.

5) πβλ. Αναγέννηση 1 (1926), 459-467, 521-526.

6) πβλ. Αναγέννηση 1 (1926), 474-477, 545-552.

7) πβλ. Α. Α. Παπαδόπουλου, Προλεγόμενα στον Α' τόμο του Ιστορικού Λεξικού της Ελληνικής γλώσσας (Αθήνα 1933. Έκθεση Ακαδημίας Αθηνών) σ. 5 «... το όποιο είναι το πλουσιότερον και ακριβέστερον λεξικόν της Ελληνικής εις την δημόδη αυτήν μορφήν μετὰ πλούτον λέξεων...».

8) πβλ. Α. Α. Παπαδόπουλου, ό. π. ο.

Λαογραφία για τα ζητήματα της λατρείας, του λαϊκού δικαίου, της λαϊκής γαϊτοικής, της λαϊκής τέχνης, κλπ., από τη δημιουργία κίνησης για τη δημοσίευση των δημοσίετων γλωσσισίων να προκύψη ένας γλωσσικός πλούτος που ν' αποτελέσει τη βάση και το σκελετό της κάθε επιστήμης και τέχνης, και να γίνη με τη σειρά του παραγωγικός.¹

(Το τέλος στο ερχόμενο)

1) Σ' ένα παλιότερο άρθρο του στη Νέα

ΔΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

ΣΕ ΜΙΑ ΤΣΙΓΓΑΝΑ

Ώραίο τσιγγάνα,
μέ τα μεγάλα μαύρα μάτια αυτά τα πλάνα!
Ποιοι ούρανοι,
άλλαρινοι,
σε γέννησαν και πρόβαλλες έδω στη Γη
μια μαργαριταρόδινη αυγή;
Ώραία τσιγγάνα,
μέ τα μεγάλα μαύρα μάτια,
που αντιφεγγίζουν μέσα τους άλλοτινά παλιτία
περι' ας ού ξένη μεταξύ μας
κι' αδιόφορη προς τη ζωή μας,
της μακρουής πατρίδας σου τα μάγια αναπολείς.
Μέ τ'άστρα και με το φεγγάρι
βγαίνεις τη νύχτα και μιλείς.
Τών βλεφαριδών σου τη χάρη
που άνέγγιχτο καλάμι ή που δοξάρι
θα τραγουδήσει άρμονικά!

Ώραία Τσιγγάνα,
μέ τα μεγάλα μαύρα μάτια αυτά τα πλάνα,
που, όταν δειλά τα χαμηλώνεις,
στών βλεφαριδών σου τών μαύρων τις σκιές,
άπόκοσμα μυστήρια ξεδιπλώνεις! . . .
Ώραία Τσιγγάνα,
μέ τα μεγάλα μαύρα μάτια αυτά τα πλάνα!

θε μέσο να βελτιώσει όπωσδήποτε τὸ πενι-
χρό του συσσίτιο: Ἡ φωνή μας τούτη ἐλπί-
ζουμε νᾶβρει κάποια ἀπήχηση καὶ στίς εὐπο-
ρες τάξεις τῶν συμπολιτῶν μας, ἀφοῦ νιώ-
σουν τὴ σημασία τῆς συνδρομῆς τους γιὰ τὴ
βελτίωση τοῦ φοιτητικοῦ συσσιτίου. Ἄς δοῦ-
με τώρα καὶ τὴ Φ.Ε.Λ. στίς προσπάθειές της
γιὰ τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς βελτίωσης Σὲ πα-
ρουσίαση μας στὸν Δ.Ε.Σ. ζήτησαμε ἀξέση
τῆς μερίδας τοῦ λαδιοῦ, γιατί ἡ ποσότητα
ποῦ μᾶς παρέχεται (δυσὶ δράμια στὴ μερίδα)
εἶναι λιγοστή. Σ' αὐτὸ μᾶς ἀπάντησαν πῶς
ἅμα συγκεντρωθῶν ὅλες οἱ ποσότητες λα-
διοῦ, θάναί δυνατό νὰ λυθεῖ τὸ ζήτημα τοῦτο.
Ἐπιπλέον ζήτησαμε μαρμελάδα καὶ ριζί. Ἄπ'
αὐτὰ θὰ μᾶς δοθοῦν. Ἔτσι προβλέπεται πῶς
τὸ συσσίτιό μας τὸν ἐρχόμενο μῆνα θάναί
πολὺ διαφορετικὸ ἀπ' τὸν προηγούμενο. Ἄν
μάλιστα προστεθεῖ σ' αὐτὰ καὶ ἡ ἐνίσχυση
τῆς ΕΛΛΑ - ΤΟΥΡΚ μὲ τοὺς τρεῖς τόννους
φασόλια δυσὶ τόννους μπιζέλια καὶ ἐνάμιση
τόννο ζάχαρι (στὴν ἀνακοίνωση γράφτηκαν 5
τόννοι φασόλια 3 τόννοι μπιζέλια 2 τόννοι
ζάχαρι, ἀλλ' ἀπ' αὐτὰ τὸ 1/3 πῆρε τὸ Παν-
μιο γιὰ τοὺς ὑπαλλήλους), τότε βέβαια ἡ
βελτίωση παίρνει μεγαλύτερη ἔκταση καὶ
θάναί ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὴ γιὰ ὅλους τοὺς
οἰτιζομένους φοιτητές. Παρ' ὅλες ὁμως καὶ
τίς παραπάνω ἐπιτυχίες τὸ ζήτημα τοῦτο
δὲν λύθηκε ὁλοτελῶς. Τ' ἀποτελέσματα τῆς
ὕγειονομικῆς ἐξέτασης μᾶς βάζουν πῶς ἐπι-
ταχτικὰ τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς τῆς φοι-
τητικῆς νεολαίας, ποῦ ἐξαρτιέται στὴ μεγα-
λύτερη του ἔκταση ἀπ' αὐτὴ καὶ μόνη τὴν
ἐνίσχυση τροφῆς. Γι' αὐτὸ πιστεύουμε, κι
αὐτὸ μπαίνει σὰν ὑποχρέωση, πῶς ἄλλοι οἱ
φοιτητές θὰ θελήσουν νὰ μᾶς βοηθήσουν σὲ
μελλοντικές μας προσπάθειες γιὰ ἐνίσχυση
τοῦ συσσιτίου μας.

Κι ἕνα ἄλλο ζήτημα ποῦ κι' αὐτὸ δὲν ξέ-
φυγε τὴν προσοχή μας ἦταν τὸ ζήτημα τοῦ
καφέ τῶν ξένων Πανμίων. Σ' ἐρωτήσεις μας
στὸς Δ.Ε.Σ. πήραμε ἀπάντηση πῶς ὑπάρχουν
πληροφορίες ὅτι ἔφτασε στὴν Ἀθήνα μιὰ
ποσότητα καφέ. Ἄπ' αὐτὸν ὅπωσδήποτε,
ὑστερ' ἀπ' τὴν φροντίδα τοῦ Δ.Ε.Σ., θὰ
ὀταλεῖ ἀπ' τὴν Ἀθήνα μιὰ ποσότητα καὶ στὸ
δικό μας Πανμιο. Παράλληλα τώρα μ' ὅλη
τὴν παραπάνω κίνηση τῆς Φ.Ε.Λ. τὸ τμήμα
τῶν ἀπόρων καὶ ἀποκλεισμένων φοιτητῶν
παρουσιάστηκε στὸν Δ.Ε.Σ. γιὰ τὸ ζήτημα
τοῦ βουξισμοῦ καὶ τῆς ὑπόδησης καὶ πῆρε
τὴν ἀπάντηση πῶς περιμένεται ἀδεια ἀπ' τὴν
Ἀθήνα ὑστερ' ἀπ' τὸ ἔγγραφο καὶ τίς κατα-
στάσεις ποῦ στάλθηκαν.

Σὰν ἐπιφράγματα γιὰ ὅλες αὐτές τίς πα-
ραπάνω προσπάθειες ἡ Φ.Ε.Λ. στέλνει ἕνα
ὑπόμνημα στὴν Ἀθήνα, στὸν Δ.Ε.Σ. ὑπογραμ-
μένο ἀπὸ πετακόσιους φοιτητές καὶ ζη-
τεῖ τὴ λύση τῶν πῶς βασικῶν καὶ ἐπιταχτι-
κῶν προβλημάτων ποῦ ἀπασχολοῦν σήμερα
τοὺς φοιτητές τῆς Λέσχης. Εἴμαστε ἀπόλυτα
βέβαιοι πῶς τὰ αἰτήματά μας θάβρουν ἱκα-
νοποιητικὴ λύση, γιατί ἔχουμε ἐμπιστοσύνη
στὴ δίκαια κρίση τοῦ Δ.Ε.Σ. καὶ στὸ ἀνεξάν-
τλητο ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ
σπουδάζουσα νιότη.

ΝΙΚΟΣ ΖΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

— Ἀπὸ ἔλλειψη χώρου ἀναβάλλονται γιὰ
τὸ ἐρχόμενο φύλλο ἡ ἀπάντηση στὴν ἔρευνα,
ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου καθὼς καὶ τὸ μεγα-
λύτερο μέρος τῆς ἀλληλογραφίας.

— Ἀπὸ λάθος παραλήφθηκαν ἀπὸ τὴ «Ζωὴ
καὶ Κίνηση τοῦ Ε.Ο.Π.» τὰ ὀνόματα τῶν πο-
δοσφαιριστῶν τῆς ομάδος τοῦ Ε.Ο.Π. ποῦ συν-
ναντήθηκε μὲ τὸν Ἄρη. Ὁ Ε.Ο.Π. ἀγωνιστή-
κε μὲ τὴν παρακάτω σύνθεση:

Χ. Πεοεξίδης, Ρ. Γερονιμέκης, Μ. Γκράτ-
ζιος, Ἀθ. Μπόκος, Γκράτσης Φ., Κόλιας
Ν. Καφταντζής, Λιαγκόπουλος, Μανίκας, Κέ-
φης Ἰωαννίδης.

ΤΑΚ. ΚΩΣΤ. Ἀθήνα. Πήραμε τὸ γράμμα
σας καὶ τὸ περιοδικό σας καὶ σὰς εὐχαρι-
στοῦμε. Γιὰ ὅτι μᾶς γράφετε σχετικὰ σὰς
ἀπαντοῦμαι διαιτέρως.

ΛΑΚ. ΛΕΟΝΤ. Πρωτόλεια ποῦ δὲ λένε
πολλὰ πράματα. Προτοδὲ ἐπιχειρήσετε νὰ
γράφετε σ' ἐλεύθερο στίχο, ἀσκηθεῖτε πολὺ
στὰ μέτρα τῆς παράδοσης. Τὰ πεζὰ σας
ἐπίσης δὲ μᾶς ἱκανοποίησαν—Τὸ «Ἄπ' τὸ
παρελθὸν κ.τ.λ.» θυμίζει φοβερὰ σχολικὴ
ἔκθεση καὶ ἡ γλῶσσα του εἶναι πολὺ ἀ-
κατάστατη. Καλύτερο ἢ «Ἀρρωστομανία»
ἀλλὰ χρειάζεται νὰ ξαναγραφῆ καὶ νὰ
ἀνανεωθῆ μὲ περισσότερα σατυρικά εὐρη-
ματα τὸ κοινότατο αὐτὸ θέμα—ΛΕΥΤ. ΝΕΓ.
Καλύτερο ἢ «Μεγάλη Πέμπτη» ἀλλὰ τώρα
ἔχασε τὴν ἐπικαιρότητά του. Τὸ ἄλλο
νομίζουμε πῶς δὲν προσθεῖται καὶ πολλὰ
πράματα στὰ ὅσα γράφτηκαν γύρω ἀπ'
αὐτὸ τὸ θέμα. ΤΑΚ. ΟΙΚ. Ἀθήνα. Αὐτὰ
τὰ λόγια περιμέναμε καὶ μεις ἀπ' τοὺς
Ἀθηναίους συναδέρφους μας. Ἡ «Φοιτη-
τικὴ» στάθηκε τὸ καλύτερο παράδειγμα γιὰ
μᾶς καὶ ἀφοῦ καὶ σεῖς ἀνήκετε στὴ συνταχὴ
τῆς διαβιβάστε τοὺς ἀδερφικούς μας χαι-
ρετισμούς καὶ στὰ ἄλλα μέλη της. Τὸ
ποίημά σας καλὸ καὶ ἴσως δημοσιευτὴ ἀρ-
γότερα.

Γιὰ τὴν καλύτερη ἐξυπηρέ-
τηση τῶν φίλων καὶ συνεργ-
γατῶν τοῦ «Ἐκινήματος»

γίνονται δεχτές
συνεργασίες κάθε
Τρίτη-Πέμπτη-Σάββατο
Ὁρὸ 1-1
Στὰ Γραφεῖα
τῆς Ἑξέλιξης Λέσχης
Βασιλέως Κωνσταντίνου 20

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

“ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΟΥ,”

Ο. Ψ. Υ. Π.

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟ

- Λειτουργεῖ τὸ τμήμα Κουκλοθεάτρου
- Προετοιμάζει τὴν «ἑβδομάδα τοῦ Παιδιοῦ» μὲ ἕνα πλούσιο πρόγραμμα γιορτῶν καὶ διηλέξεων γύρω στὴν ὑγεία καὶ τὴ γὰρὰ τοῦ Παιδιοῦ.
- Γίνεται μέλος καθέννας ποῦ θέλει νὰ καλυτερέψει τὴ ζωὴ τοῦ Παιδιοῦ.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

«ΜΕΡΙΜΝΑ ΠΑΙΔΙΟΥ» ΦΙΛ. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ Ο Ε.Ο.Π.
ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙ ΜΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
(ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ, ΣΧΕΔΙΟΥ Κ.Λ.Π.)

Ο Ε.Ο.Π. ΠΡΟΣΚΑΛΕΙ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ
ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΑΣ ΝΑ ΠΑΡΟΥΝΕ ΜΕΡΟΣ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 31
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΦΕΝ. 11.250